

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ І МУЗЕЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

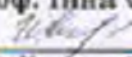
ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньо-професійної програми
доц. Марія ЗАЙЦЕВА

25 вересня 2020 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Проректор з навчальної роботи
проф. Ірина СТАШЕВСЬКА

27 08 2020 р.

Силабус
навчальної дисципліни

«ПРАВО»

Освітньо-професійна програма — Туризмознавство
Спеціальність — 242 Туризм
Галузь знань — 24 Сфера обслуговування
Ступінь вищої освіти — бакалавр

Силабус склала

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри гуманітаристики та мистецтвознавства
Попова-Коряк Каріна Олексіївна

Силабус затверджено на засіданні кафедри гуманітаристики та мистецтвознавства,
протокол №/від «17» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри гуманітаристики та мистецтвознавства,
доктор мистецтвознавства, професор

Світлана РИБАЛКО

Силабус затверджено на засіданні групи забезпечення спеціальності 242 «Туризм», протокол
№ 1 від «25» серпня 2020 р.

Голова групи забезпечення
доктор наук з культурології, доцент

Любов БОЖКО

1. Загальна інформація про дисципліну

1	Назва дисципліни	Правознавство
2	Викладач	Попова-Коряк Каріна Олексіївна
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	karina777hdak@gmail.com
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	курс за вибором
5	Рік підготовки	3
6	Семестр	6
7	Лекції (год.)	20
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	10
9	Самостійна робота (год.)	60
10	Індивідуальна робота (год.)	—
11	Кількість кредитів	3
12	Загальна кількість годин	90
13	Види поточного контролю	поточне опитування, контрольні тестування, реферати, презентація, підсумковий контроль
14	Вид підсумкового контролю	залік

2. Анотація дисципліни

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

В сучасних умовах туристична галузь набуває дедалі більшого значення для розвитку економіки та соціальної сфери в Україні, стрімко інтегрується у світову туристичну індустрію. Україна має всі передумови для розвитку внутрішнього та міжнародного туризму: вона є однією з найбільших держав Європи, унікальне географічне розташування, сприятливий клімат, неповторний рельєф, багатий природний, історико-культурний, туристично-рекреаційний потенціал. Туристична сфера здійснює істотний вплив на соціальний і економічний стан держави та її регіонів. Вона не тільки залучає до виробництва туристичного продукту такі галузі економіки, як будівництво, транспорт, зв'язок, комунальне господарство, сільське господарство, легку та важку промисловість, а й стимулює їхній розвиток. А відтак – туристична галузь потребує регулювання, підтримки та пильного контролю з боку держави, особливо в умовах сучасної адміністративної реформи. Актуальними стають питання правового забезпечення здійснення туристичної діяльності.

Навчальна дисципліна «Право» для студентів спеціальності «туризмознавство» – це систематизований комплекс узагальнених знань про правові норми різних галузей права України (конституційного, цивільного, господарського, адміністративного, міжнародного), що регулюють туристичну галузь в Україні. Правова інформація, яка є основою вказаного комплексу – це результат опрацювання різноманітних правових джерел, на підставі якої формується загальний погляд студентів (слухачів) на особливості правового регулювання туристичної діяльності. Саме вивчення «Права» дає загальні уявлення студентам (слухачам) про основи державно-правового регулювання туристичної галузі в Україні та за її межами. Вивчення дисципліни «Право» повинно сприяти формуванню у студентів (слухачів) правосвідомості, правової культури, розвитку творчого теоретичного правового мислення, використання яких необхідне при вирішенні практичних завдань в їх майбутній роботі в сфері туризму.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Право, як складова суспільствознавчої галузі, виконує регулюючу роль в житті суспільства, здатне впливати на різні сфери життєдіяльності людини. Водночас під час навчання правознавства

студенти спираються на відомі їм поняття, знання та вміння інших предметів, досвід їх застосування та життєві ціннісні орієнтації. Такими предметами є філософія, політологія, соціологія та історія. «Історія туризму», «Основи туризму». Дисципліна вивчається на шостому семестрі 3-го курсу студентами, які навчаються за освітньою програмою «Туризмознавство».

Навчальна дисципліна «Право» - це комплексна юридична дисципліна, яка базується на системі наукових знань з різних галузей юридичної науки. Отримані знання сприятимуть глибшому розумінню дисциплін «Адміністративне право», «Цивільне право», «Трудове право», «Господарське право» тощо.

Здобуті студентами знання, уміння, норми і цінності стануть практичним підґрунтям у трудовій діяльності студентів спеціальності «Туризм», формування у майбутніх спеціалістів цілісного, системного розуміння призначення різних галузей права та навичок застосування знань в практичній діяльності та прищеплення знань, умінь та навичок використовувати юридичну термінологію у професійній діяльності.

2.3. Мета вивчення дисципліни – засвоєння студентами основних теоретичних положень і понять національного права України, розуміння ними Конституції та чинного законодавства України, закономірностей побудови правової держави, формування в них високого рівня правової свідомості та правової культури, вміння тлумачити і правильно застосовувати нормативно-правові акти в практичній діяльності, грамотного оцінювання юридичних фактів, вільного орієнтування в сучасному правовому полі; формування системи теоретичних знань та прикладних вмінь і навичок у галузі регулювання правовідносин у сфері туризму для правильного тлумачення та застосовування норм законодавства у галузі туризму та прийняття аргументованих рішень з конкретних питань у сфері туристичних відносин.

2.4. Завдання вивчення дисципліни.

1. Ознайомити майбутнього фахівця з класифікацією та характеристикою нормативно-правових актів, які регламентують надання туристичних послуг.
2. Сформувати у студентів уміння аналізувати вплив законодавчого забезпечення на ефективність туристичної діяльності.
3. Навчити студентів обирати ефективну правову форму функціонування туристичного підприємства з урахуванням можливостей та умов ліцензування туристичної діяльності.
4. Надати студентам знання про правовий статус державних органів з регулювання туризму в Україні та правовий режим міжнародної туристської діяльності.
5. Набуття знань, вмінь і навичок щодо організації безпеки та здійснення страхування туристів.
6. Засвоєння правових норм щодо запобігання вчиненню правопорушень у процесі здійснення туристичної діяльності суб'єктами господарювання.
7. Навчити студентів складати необхідні документи для здійснення підприємницької діяльності в галузі туризму.
8. Формування у майбутніх спеціалістів цілісного, системного розуміння призначення різних галузей права та навичок застосування знань в практичній діяльності.
9. Прищеплення знань, умінь та навичок використовувати юридичну термінологію у професійній діяльності.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

Серед інтегральних компетентностей, які формуються в процесі вивчення дисципліни – здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації, спираючись на норми чинного законодавства, як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Серед загальних компетентностей, які формуються в процесі вивчення навчальної дисципліни:

- цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність працювати в міжнародному контексті;
- вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми;
- здатність працювати в команді та автономно.

Серед професійних компетентностей:

- уміння застосовувати фахові знання на практиці;
- здатність захищати законні права та інтереси суб'єктів індустрії туризму;
- здатність аналізувати правові засади діяльності суб'єктів індустрії туризму;
- розуміння сучасних тенденцій правового регулювання розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;
- розуміння правових засад організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного)
- здатність розробляти передбачені законодавством документи для просування, реалізації та організації споживання туристичного продукту;
- розуміння законодавчо встановлених принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії;
- здатність розробляти передбачені законодавством документи для забезпечення безпеки туристів;
- здатність складати основні види договорів, які укладаються у сфері туризму;
- здатність надавати консультації з питань правового забезпечення туристичної діяльності;
- здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу;
- здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації;
- здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, особливостей правового регулювання відповідних відносин, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці;
- здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства;
- уміння працювати з документацією суб'єктів туристичного бізнесу.

2.6. Результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- основні положення законодавчих актів як джерел правового регулювання туристичної діяльності;
- основні положення підзаконних нормативно-правових актів як джерел правового регулювання туристичної діяльності;
- змісту основних міжнародно-правових актів як джерел правового регулювання туристичної діяльності;
- правовий статус міжнародних туристичних організацій;
- поняття та зміст державного регулювання туризму в Україні;
- зміст базових правових категорій та понять із організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг;
- організаційно-правові вимоги до здійснення туристичної діяльності;
- порядок організації безпеки туризму згідно нормативних вимог;
- особливості цивільно-правового регулювання туристичної діяльності.

вміти:

- аналізувати положення нормативних актів у сфері туристичної діяльності;
- застосовувати отримані знання щодо правового регулювання туристичної діяльності при здійсненні практичної діяльності: при організації туристичного бізнесу, в договірних відносинах, відносинах із органами державної влади тощо;
- аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань;
- виявляти проблемні ситуації в правовому забезпеченні туристичного обслуговування і пропонувати шляхи їх розв'язання;
- приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
- надавати характеристику юридичним фактам у сфері правовідносин туристичної діяльності;
- складати передбачені законодавством договори у сфері забезпечення туристичної діяльності;
- демонструвати виконання професійних завдань у стандартних та невизначених ситуаціях, користуючись нормами законодавства;
- застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг в межах правового поля;

мати навички:

- самостійно працювати з навчальними та науковими джерелами;
- орієнтуватися у чинному законодавстві, що регулює туристичну діяльність;
- правильно застосовувати нормативно-правові акти для розв'язання конкретних правових ситуацій;
- аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції у професійній діяльності у сфері управління;
- робити висновки про правомірність діяльності суб'єктів туристичної діяльності;
- обґрунтовано і мотивовано приймати рішення по практичних завданнях та належно їх оформлювати.

3. Політика дисципліни**3.1. Політика виставлення оцінок** (пропущені заняття, відпрацювання пропусків).

Система оцінювання знань з дисципліни включає поточний і семестровий контроль. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять проходять у формі обговорення, дискусії та виконання конкретного практичного завдання, виступу з рефератами і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни. Кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв. Семестровий контроль проводиться у форму заліку, який може виставлятися автоматично за результатами роботи під час занять. Підсумкова оцінка з дисципліни розраховується як сума оцінок за поточний контроль та виконання завдання. Пропущені семінарські заняття відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Якщо студент не відпрацював усі, передбачені дисципліною, завдання, до заліку він не допускається. Форму і час відпрацювання студент та викладач взаємно узгоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії):

Студенти мають дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність. Конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємовічливими, поважати думку іншого. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки і списування у ході семінарських занять, контрольних роботах.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність.

4. Програма навчальної дисципліни:

Тематика курсу					
Тема, план лекції	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Законодавчі засади регулювання туристичної діяльності 1. Туристична діяльність як об'єкт правового регулювання. 2. Конституція України як правова основа розвитку туризму. 3. Законодавство про туризм загальної дії. Спеціальне законодавство України про туризм. 4. Міжнародно-правові акти у сфері туризму. Поняття та ознаки міжнародно-правових актів. Види міжнародно-правових актів.	Лекція, семінарське заняття	Основна : [1; 3; 5; 33; 34; 43 – 45]. Додаткова : [49 – 53]	6	10 балів	
Тема 2. Правовий режим міжнародної туристичної діяльності. Правовий статус міжнародних туристичних організацій 1. Міжнародні туристичні організації. 2. Міжнародно-правові стандарти здійснення туристичної діяльності. Шенгенські угоди. 3. Історія, структура, керівні органи, комітети та напрями діяльності ЮНВТО. Співробітництво України з ЮНВТО. 4. Поняття та види міжнародних туристичних організацій (Організація Об'єднаних Націй (ООН) та Всесвітня туристична організація (ЮНВТО). 5. Правовий статус Всесвітньої ради з подорожей та туризму (World Travel & Tourism Council - WTTC), Міжнародного туристичного альянсу (International Touring Alliance - АІТ), Міжнародної асоціації наукових експертів з туризму (International Association of Scientific Experts in Tourism - АІЕСТ). 6. Світові туристичні організації галузевого характеру. Регіональні	Лекція, семінарське заняття	Основна : [35; 43 – 45]. Додаткова : [57; 61 ; 62; 63].	6	10 балів	

туристичні організації загального та галузевого характеру. Спеціалізовані та особливі міжнародні туристичні організації.					
Тема 3. Суб'єкти туристичних відносин. Організаційно-правові засади організації туристичної діяльності 1. Суб'єкти туристичних відносин: поняття, склад та правовий статус (суб'єктивні права й юридичні обов'язки: правові принципи та юридичні гарантії; законні інтереси; правосуб'єктність; юридична відповідальність). 2. Правовий статус органів державної влади в сфері туризму. Органи державної влади, що здійснюють регулювання в сфері туризму (загальної та спеціальної компетенції). 3. Суб'єкти туристичної діяльності: сутність, види, права й обов'язки. 4. Громадські туристичні організації: правові засади створення та функціонування. Туристи як суб'єкти туристичних правовідносин. Суб'єктивні права, свободи та юридичні обов'язки туристів. 5. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності в туризмі. Поняття та види суб'єктів підприємницької діяльності. Юридичні особи та фізичні особи – підприємці як суб'єкти підприємницької діяльності в туризмі. 6. Державна реєстрація суб'єктів туристичної діяльності. Поняття та порядок проведення державної реєстрації, створення, змін та припинення суб'єктів господарювання. Законодавство України, що встановлює вимоги до провадження туроператорської діяльності.	Лекція, Семінарське заняття	Основна : [4; 14 – 16; 18; 20; 22; 25; 27; 29; 37;41]. Додаткова : [58 – 60, 68]	6	10 балів	
Тема 4. Договірні відносини в сфері туризму 1. Загальні положення про договір. Поняття договору. Функції договору. Зміст	Лекція, Семінарське заняття	Основна: [4; 14; 18; 22; 26; 43]. Додаткова:	6	10 балів	

договору. Види договорів. 2. Правові засади укладення договорів на туристичне обслуговування, готельне обслуговування, екскурсійне обслуговування. Права й обов'язки сторін. Відповідальність за невиконання договірних зобов'язань. 3. Правові аспекти договірних відносин між туроператорами, турагентами та страховими компаніями. 4. Правові підстави укладення агентського договору, його особливості. Межі відповідальності сторін за посередницьким договором. 5. Договір комерційної концесії та договір франчайзингу в сфері туризму. Поняття договору комерційної концесії. Права й обов'язки правовласника та користувача. 6. Поняття франчайзингу. Інші види договорів у сфері туризму за законодавством України.		[52; 62]			
Тема 5. Туристичні формальності та безпека туризму 1. Загальні положення забезпечення безпеки туризму. 2. Міжгалузеві програми забезпечення захисту та безпеки туристів. 3. Види ризиків у сфері туризму: правові заходи запобігання. 4. Фінансові гарантії відповідальності туроператора та турагенства як запобіжний захід фінансової безпеки. Туристичні формальності: сутність і правові засади дотримання. Право на свободу туристичних подорожей і Шенгенський простір. 5. Захист інтересів українських туристів за межами України.	Лекція, Семінарське заняття	Основна : [4; 26; 43]. Додаткова : [51; 62; 63]	6	10 балів	
Тема 6. Правове регулювання порядку виїзду з України і в'їзду в Україну з метою туризму 1. Правові засади виїзду з України, в'їзду та перебування в Україні громадян України.	Лекція, Семінарське заняття	Основна : [4; 15; 25; 26; 43]. Додаткова : [51; 62; 63]	6	10 балів	

Порядок здійснення права громадян України на виїзд за кордон і в'їзд в Україну, правове регулювання оформлення документів для зарубіжних поїздок. 2. Особливості правового регулювання виїзду дітей за кордон на відпочинок і оздоровлення. 3. Загальні правила в'їзду іноземців й осіб без громадянства в Україну, їх виїзду з України та транзитного проїзду через її територію. 4. Правове регулювання порядку оформлення візових документів для в'їзду в Україну. 5. Правові наслідки порушення законодавства України іноземцями й особами без громадянства, а також юридичними та фізичними особами, які їх приймають чи надають їм послуги.					
Тема 7. Правове забезпечення страхування в туристичній діяльності 1. Поняття страхового полісу в туризмі за законодавством України. Правові засади укладення договору страхування в туризмі, його основні елементи. 2. Укладання та початок дії договору страхування, припинення дії договору страхування, недійсність договору страхування. 3. Основні види страхування та особливості правового регулювання в туризмі.	Лекція, Семінарське заняття	Основна : [4; 17; 24 ; 28 ; 29; 47]. Додаткова : [67; 68]	6	10 балів	
Тема 8. Особливості правового регулювання окремих видів туризму 1. Основні види туризму за законодавством України. 2. Морські й річкові круїзи: поняття та види. Організація й обслуговування морських і річкових подорожей. 3. Особливості правового регулювання сільського туризму в Україні та у світі.	Лекція, Семінарське заняття	Основна : [3; 8; 19; 20; 29; 32; 33; 38]. Додаткова : [63; 65; 66]	6	10 балів	

Європейський досвід правового регламентування розвитку сільського туризму.					
Тема 9. Правові засади здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туристичної діяльності 1. Загальні правила здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туристичної діяльності. Органи контролю за діяльністю суб'єктів господарювання в сфері туризму. Види державного контролю в туризмі. 2. Контроль за додержанням ліцензійних умов провадження туropolераторської діяльності. 3. Контроль за здійсненням туристичного супроводу. Податкові перевірки суб'єктів туристичної діяльності. 4. Перевірки фондів соціального страхування: у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням; від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; на випадок безробіття. 5. Перевірки інспекції з праці. 6. Перевірки суб'єктів туристичної діяльності державними органами у сфері захисту прав споживачів.	Лекція, Семінарське заняття	Основна : [4; 7; 9; 10; 29; 41; 47]. Додаткова: [49; 50; 51; 67]	6	10 балів	
Тема 10. Юридична відповідальність за порушення у сфері туристичної діяльності 1. Види порушень законодавства України в галузі туризму: загальні положення. Види юридичної відповідальності за правопорушення у сфері туризму. 2. Адміністративні правопорушення та відповідальність за їхнє вчинення. 3. Цивільно-правова	Лекція, Семінарське заняття	Основна : [4; 7; 9; 10; 12; 13; 17; 41; 47]. Додаткова : [67; 68]	6	10 балів	

відповідальність: загальні положення. Забезпечення виконання зобов'язань. Правові наслідки порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення зобов'язання. Дисциплінарна відповідальність у сфері туризму. 4. Господарсько-правова відповідальність. 5. Кримінальна відповідальність у сфері туризму. 6. Відшкодування шкоди, завданої порушенням законодавства у галузі туристичної діяльності.					
Разом			60	100	

5. Тематика семінарських (або практичних) занять

Семінар 1. Законодавчі засади регулювання туристичної діяльності

1. Туристична діяльність як об'єкт правового регулювання.
 2. Конституція України як правова основа розвитку туризму.
 3. Законодавство про туризм загальної дії. Спеціальне законодавство України про туризм.
 4. Міжнародно-правові акти у сфері туризму. Поняття та ознаки міжнародно-правових актів. Види міжнародно-правових актів.
- Література: Основна : [1; 3; 5; 33; 34; 43 – 45]. Додаткова : [49 –53]

Семінар 2. Правовий режим міжнародної туристичної діяльності. Правовий статус міжнародних туристичних організацій

1. Міжнародні туристичні організації.
 2. Міжнародно-правові стандарти здійснення туристичної діяльності. Шенгенські угоди.
 3. Історія, структура, керівні органи, комітети та напрями діяльності ЮНВТО. Співробітництво України з ЮНВТО.
 4. Поняття та види міжнародних туристичних організацій (Організація Об'єднаних Націй (ООН) та Всесвітня туристична організація (ЮНВТО).
 5. Правовий статус Всесвітньої ради з подорожей та туризму (World Travel & Tourism Council - WTTC), Міжнародного туристичного альянсу (International Touring Alliance - AIT), Міжнародної асоціації наукових експертів з туризму (International Association of Scientific Experts in Tourism - AIEST).
 6. Світові туристичні організації галузевого характеру. Регіональні туристичні організації загального та галузевого характеру. Спеціалізовані та особливі міжнародні туристичні організації.
- Література: Основна : [35; 43 – 45]. Додаткова : [57; 61 ; 62; 63].

Семінар 3. Суб'єкти туристичних відносин. Організаційно-правові засади організації туристичної діяльності

1. Суб'єкти туристичних відносин: поняття, склад та правовий статус (суб'єктивні права й юридичні обов'язки: правові принципи та юридичні гарантії; законні інтереси; правосуб'єктність; юридична відповідальність).
2. Правовий статус органів державної влади в сфері туризму. Органи державної влади, що здійснюють регулювання в сфері туризму (загальної та спеціальної компетенції).
3. Суб'єкти туристичної діяльності: сутність, види, права й обов'язки.

4. Громадські туристичні організації: правові засади створення та функціонування. Туристи як суб'єкти туристичних правовідносин. Суб'єктивні права, свободи та юридичні обов'язки туристів.
5. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності в туризмі. Поняття та види суб'єктів підприємницької діяльності. Юридичні особи та фізичні особи – підприємці як суб'єкти підприємницької діяльності в туризмі.
6. Державна реєстрація суб'єктів туристичної діяльності. Поняття та порядок проведення державної реєстрації, створення, змін та припинення суб'єктів господарювання. Законодавство України, що встановлює вимоги до провадження туроператорської діяльності.

Література: Основна : [4; 14 – 16; 18; 20; 22; 25; 27; 29; 37;41]. Додаткова : [58 – 60, 68]

Семінар 4. Договірні відносини в сфері туризму

1. Загальні положення про договір. Поняття договору. Функції договору. Зміст договору. Види договорів.
2. Правові засади укладення договорів на туристичне обслуговування, готельне обслуговування, екскурсійне обслуговування. Права й обов'язки сторін. Відповідальність за невиконання договірних зобов'язань.
3. Правові аспекти договірних відносин між туроператорами, турагентами та страховими компаніями.
4. Правові підстави укладення агентського договору, його особливості. Межі відповідальності сторін за посередницьким договором.
5. Договір комерційної концесії та договір франчайзингу в сфері туризму. Поняття договору комерційної концесії. Права й обов'язки правовласника та користувача.
6. Поняття франчайзингу. Інші види договорів у сфері туризму за законодавством України.

Література: Основна: [4; 14; 18; 22; 26; 43]. Додаткова: [52; 62]

Семінар 5. Туристичні формальності та безпека туризму

1. Загальні положення забезпечення безпеки туризму.
2. Міжгалузеві програми забезпечення захисту та безпеки туристів.
3. Види ризиків у сфері туризму: правові заходи запобігання.
4. Фінансові гарантії відповідальності туроператора та турагенства як запобіжний захід фінансової безпеки. Туристичні формальності: сутність і правові засади дотримання. Право на свободу туристичних подорожей і Шенгенський простір.
5. Захист інтересів українських туристів за межами України.

Література: Основна : [4; 26; 43]. Додаткова : [51; 62; 63]

Семінар 6. Правове регулювання порядку виїзду з України і в'їзду в Україну з метою туризму

1. Правові засади виїзду з України, в'їзду та перебування в Україні громадян України. Порядок здійснення права громадян України на виїзд за кордон і в'їзд в Україну, правове регулювання оформлення документів для зарубіжних поїздок.
2. Особливості правового регулювання виїзду дітей за кордон на відпочинок і оздоровлення.
3. Загальні правила в'їзду іноземців й осіб без громадянства в Україну, їх виїзду з України та транзитного проїзду через її територію.
4. Правове регулювання порядку оформлення візових документів для в'їзду в Україну.
5. Правові наслідки порушення законодавства України іноземцями й особами без громадянства, а також юридичними та фізичними особами, які їх приймають чи надають їм послуги.

Література: Основна : [4; 15; 25; 26; 43]. Додаткова : [51; 62; 63]

Семінар 7. Правове забезпечення страхування в туристичній діяльності

1. Поняття страхового полісу в туризмі за законодавством України. Правові засади укладення договору страхування в туризмі, його основні елементи.

2. Укладання та початок дії договору страхування, припинення дії договору страхування, недійсність договору страхування.
 3. Основні види страхування та особливості правового регулювання в туризмі.
- Література: Основна : [4; 17; 24 ; 28 ; 29; 47]. Додаткова : [67; 68]

Семінар 8. Особливості правового регулювання окремих видів туризму

1. Основні види туризму за законодавством України.
 2. Морські й річкові круїзи: поняття та види. Організація й обслуговування морських і річкових подорожей.
 3. Особливості правового регулювання сільського туризму в Україні та у світі. Європейський досвід правового регламентування розвитку сільського туризму.
- Література: Основна : [3; 8; 19; 20; 29; 32; 33; 38]. Додаткова : [63; 65; 66]

Семінар 9. Правові засади здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туристичної діяльності

1. Загальні правила здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туристичної діяльності. Органи контролю за діяльністю суб'єктів господарювання в сфері туризму. Види державного контролю в туризмі.
2. Контроль за додержанням ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності.
3. Контроль за здійсненням туристичного супроводу. Податкові перевірки суб'єктів туристичної діяльності.
4. Перевірки фондів соціального страхування: у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням; від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; на випадок безробіття.
5. Перевірки інспекції з праці.
6. Перевірки суб'єктів туристичної діяльності державними органами у сфері захисту прав споживачів.

Література: Основна : [4; 7; 9; 10; 29; 41; 47]. Додаткова: [49; 50; 51; 67]

Семінар 10. Юридична відповідальність за порушення у сфері туристичної діяльності

1. Види порушень законодавства України в галузі туризму: загальні положення. Види юридичної відповідальності за правопорушення у сфері туризму.
2. Адміністративні правопорушення та відповідальність за їхнє вчинення.
3. Цивільно-правова відповідальність: загальні положення. Забезпечення виконання зобов'язань. Правові наслідки порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення зобов'язання. Дисциплінарна відповідальність у сфері туризму.
4. Господарсько-правова відповідальність.
5. Кримінальна відповідальність у сфері туризму.
6. Відшкодування шкоди, завданої порушенням законодавства у галузі туристичної діяльності.

Література: Основна : [4; 7; 9 ; 10 ; 12; 13; 17; 41; 47]. Додаткова : [67; 68]

6. Самостійна робота

№ п/п	Тематика	К-сть годин
1	Тема 1. Законодавчі засади регулювання туристичної діяльності	6
2	Тема 2. Правовий режим міжнародної туристичної діяльності. Правовий статус міжнародних туристичних організацій	6
3	Тема 3. Суб'єкти туристичних відносин. Організаційно-правові засади організації туристичної діяльності	6
4	Тема 4. Договірні відносини в сфері туризму	6

5	Тема 5. Туристичні формальності та безпека туризму	6
6	Тема 6. Правове регулювання порядку виїзду з України і в'їзду в Україну з метою туризму	6
7	Тема 7. Правове забезпечення страхування в туристичній діяльності	6
8	Тема 8. Особливості правового регулювання окремих видів туризму	6
9	Тема 9. Правові засади здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туристичної діяльності	6
10	Тема 10. Юридична відповідальність за порушення у сфері туристичної діяльності	6
Разом:		60

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою таких форм контролю:

1) можливість застосовування концептуальних і базових знань з конституційного, цивільного, адміністративного, господарського, кримінального права, міжнародного в професії менеджера-туриста диспути, доповіді, проблемні семінари, командні проекти;

2) вміння критично оцінити пропоновані варіанти управлінських рішень і розробити та обґрунтувати пропозиції щодо їх вдосконалення з урахуванням критеріїв соціально-економічної ефективності, ризиків і можливих соціально-економічних наслідків та ґрунтуючись на знанні основних галузей права та законодавства України – тестування, опитування, проблемні семінари, моделювання професійних ситуацій, реферати, есе, ректорська контрольна робота; поточне опитування, моделювання практичних професійних ситуацій з метою вирішення правових задач, модульна контрольна робота

3) застосовувати норми національного законодавства та знання доктрини права України, складати структурно-логічні схеми співвідношення понять права, опрацьовувати наукові джерела, виконувати інші види самостійної роботи – реферат, вирішення правових задач, тестування

4) здатність до критичного мислення у науковій роботі – діалог, обговорення, дискусія, мозковий штурм;

5) здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління, ґрунтуючись на знанні вітчизняного законодавства – диспути, доповіді, бесіди, командні проекти, проблемні семінари, командні проекти.

8. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Право» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для заліку

Змістовий модуль 1 Теми 1-5	Змістовий модуль 2 Теми 6-10	Підсумковий контроль (залік)
50%	50%	100%
8 тиждень	15 тиждень	Залікова сесія

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		

64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Опорні конспекти лекцій;	1-10
2.	Навчальні посібники; Кейси	1-10
3.	Силабус;	1-10
4.	Збірка тестових і контрольних завдань для поточного оцінювання навчальних досягнень студентів;	1-10
5.	Засоби підсумкового контролю (комплект завдань для підсумкового контролю)	1-10

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна

1. Біль М. Механізм державного управління туристичною галуззю (регіональний аспект) : наукова розробка / М. Біль, Г. Третяк, О. Крайник. – Київ : НАДУ, 2009. – 40 с.
2. Борушак М. Проблеми формування стратегії розвитку туристичних регіонів: / М. Борушак. – Львів : ІРД НАН України, 2006. – 12 с.
3. Вахмистров В. П. Правовое обеспечение туризма / В. П. Вахмистров, С. И. Вахмистрова. – Санкт-Петербург : Изд. Михайлова В. А., 2005. – 288 с.
4. Господарський кодекс України // Офіційний вісник України. 2003. № 11. С. 303.
5. Державне регулювання економіки / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. – Київ : КНЕУ, 2000. – 146 с.
6. Державне управління регіональним розвитком України : монографія / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. – Київ : НІСД, 2010. – 288 с.
7. Кодекс Украины об административных правонарушениях: научно-практический комментарий. – Харьков : Одиссей, 2003. – 880 с.
8. Кодекс торговельного мореплавства від 23.05.1995 р. № 176/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 47 – С. 349
9. Конституція України // Відомості Верховної Ради. – 1996. – №30. – С. 141.
10. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – Ст. 131.
11. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України : монографія / В. І. Мацола ; Ін-т регіон. дослідж. НАН України. – Львів, 1997. – 74 с.
12. Митний кодекс України від 11.07.2002 р. № 92-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 38 – 39. – С. 288.
13. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Верховна рада України. Офіц. вид. – К. : Парлам. вид., 2011. – 268 с.
14. Про стандартизацію і сертифікацію : Декрет Кабінету Міністрів України від 10 травня 1993 р. № 46-93 // Відомості Верховної Ради України. –1993. – № 27. – С. 289.

15. Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31. – С. 263.
16. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні : Закон України від 11.12.2003 р. № 1382-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 15. – С. 232.
17. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII // Голос України. – 1991. – №30.
18. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 23. – С. 158.
19. Про курорти : Закон України від 05.10.2000 р. № 2026-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 50. – С. 435.
20. Про особисте селянське господарство : Закон України від 15.05. 2003 р. № 742 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 29. – Ст. 232
21. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XI // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
22. Про підтвердження відповідності : Закон України від 17.05. 2001 р. № 2406-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 32. – Ст. 169.
23. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04. 1991 р. № 959-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №29. – Ст. 377.
24. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України : Закон України від 21.01.1994 р. № 3857-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 18. – Ст. 101.
25. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI // Урядовий кур'єр. – 2011. – №208. – Ст. 179.
26. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – С. 502.
27. Про стандартизацію : Закон України від 05.06.2014 р. № 1315-VII // ВВР України. – 2014. – № 31. – С. 1058.
28. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18. – С. 78.
29. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 31. – С. 31.
30. Про затвердження Державної цільової екологічної програми проведення моніторингу навколишнього природного середовища : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.12.2007 р. № 1376. // Офіційний вісник України. – 2007. – № 93. – С. 26.
31. Про затвердження Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на період до 2011 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.2009 р. № 554 // Урядовий кур'єр. – 2009 – № 115. – С. 27.
32. Про затвердження Державної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2007 – 2011 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.11.2006 р. № 1594 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 46. – С. 45.
33. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 р. № 1158 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 73. – С. 7.
34. Про затвердження Державної програми "Золота підкова Черкащини" на 2006-2009 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.05.2006 р. № 671 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 20. – С. 120.
35. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08. 2014 р. № 385 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 70. – С. 23.
36. Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.03.2006 р. № 297 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 11. – С. 170.
37. Про затвердження Порядку встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 р. № 803 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 58. – С. 76.

38. Про затвердження Державної програми відпочинку та оздоровлення дітей на період до 2008 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.01.2003 р. № 33 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 3. – С. 106.
39. Правила оформлення віз для в'їзду в Україну транзитного проїзду через її територію : Постанова Кабінету Міністрів України від 1.06.2011 р. № 228 // Урядовий кур'єр. – 2011. – № 117.
40. Про затвердження Порядку продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2012 р. № 150 // Урядовий кур'єр. – 2012. – № 44.
41. Про затвердження Ліцензійних умов провадження туристичної діяльності : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 р. № 991 // Офіційний вісник України. – 2015. – №97. – С. 11.
42. Стратегія соціально-економічного розвитку Харківської області на період до 2015 року : монографія / А. Б. Аваков, В. С. Пономаренко, В. М. Бабаєва ін. – Харків : Видавничий Дім "ІНЖЕК", 2008. – 352 с.
43. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – № 24. – С. 203.
44. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз від 18.06. 2007 року // Відомості Верховної Ради України – 2008. – № 10. – С. 312.
45. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони // Офіційний вісник України. – 2014. – №75. – С.83.
46. Холловой Дж. К. Туристический бизнес / Дж. К. Холловой, Н. Тейлор; пер. с англ. изд. – Киев : Знание, 2007. – 798 с.
47. Цивільний кодекс України: від 16.01.2003 р. № 435-IV // ВВР України. – 2003. – N40 – 44. – С.356.
48. Школа І. М. Менеджмент туристичної індустрії / І. М. Школа ; за ред. проф. І. М. Школи. – Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2003. – 224 с.

Додаткова

49. Давиденко Л. І. Державне регулювання сфери туризму на обласному рівні : автореф. дис. на здобуття канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Л. І. Давиденко. – Донецьк, 2006. – 20 с.
50. Державне регулювання економіки / І. Михасюк, А. Мельник, М. Крупка та ін. ; за ред. докт. екон. наук, проф., акад. АН Вищ. школи України І. Р. Михасюка ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів : Укр. технології, 1999. – 504 с.
51. Дідівська Л. Державне регулювання економіки / Л. Дідівська, Л. Головка. – К. : Знання-Прес, 2000. – С.148. – Бібліограф. : с. 142–145.
52. Козловський Є. В. Державне регулювання в галузі туризму: становлення та розвиток в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Є. В. Козловський. – Київ, 2008. – С. 20.
53. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. / В. Я. Малиновський. – Київ : Атіка, 2003. – 576 с.
54. Стратегія розвитку Львівщини до 2015 року : затв. рішенням сесії Львівської обласної ради від 13.03.2007 р. № 193 / заг. керівництво В. А. П'ятак ; наук. ред. М. І. Долішній, С. О. Матковський ; Львів. обл. рада ; Львів. обл. держ. адмін. – Львів : Укр. технології – 2007. – С.15 –20.

Інформаційні ресурси

55. Treaty of Lisbon [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://europa.eu/Lisbon_treaty/index_en.htm
56. Афіньська конвенція про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_094

57. Договір про Європейський Союз (Маастрихтський договір) підписаний 07.02.1992 р., набув чинності 01.11.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029
58. ДСТУ 3862-99 "Громадське харчування. Терміни та визначення" і ДСТУ 4281:2004 "Заклади ресторанного господарства. Класифікація" [Електронний ресурс]./ Держтуризмкурортів. – [Київ, 2009]. – Режим доступу : <http://www.tourism.gov.ua/PublicationsList.aspx?id=44>.
59. ДСТУ 4268:2003 "Засоби розміщування. Загальні вимоги" [Електронний ресурс]. / Держтуризмкурортів. – [Київ, 2009]. – Режим доступу : <http://www.tourism.gov.ua/PublicationsList.aspx?id=44>.
60. ДСТУ 4269:2003 "Послуги туристичні. Класифікація готелів" [Електронний ресурс]. / Держтуризмкурортів. – [Київ, 2009]. – Режим доступу : <http://www.tourism.gov.ua/PublicationsList.aspx?id=44>.
61. Договір о реалізації Шенгенського соглашения между представителями стран Экономического Союза Бенилюкс, Федеративной Республикой Германия и Французской Республикой от 14 июня 1985года о постепенном упразднении пограничного контроля на общих границах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/987_005
62. Конвенція для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень (Варшавська конвенція 1929 року з відповідними змінами і доповненнями), набула чинності для колишнього СРСР 15 листопада 1959 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_181
63. Конвенція про договір міжнародних автомобільних перевезень пасажирів і багажу 1973 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_845
64. Обласна асоціація місцевих рад: Структура облради: Львівська обласна рада [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.oblrada.lviv.ua /oarm.php](http://www.oblrada.lviv.ua/oarm.php).
65. Офіційний сайт Держкомстату України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
66. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації. – Режим доступу : www.unwto.org.
67. Рейтинг регіонів за основними показниками ліцензіатів (туроператорами та турагентами) України за 2007 рік (ф. №1 Тур): Статистика: Державна служба туризму і курортів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.tourism](http://www.tourism.gov.ua).
68. Сервер Верховной Рады Украины. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
69. Туристическая библиотека. – Режим доступу : www.tourlib.columb.net.ua.